

Karolina Meinecke – královna z Blanska

Nejenom tyto tragické události hýbaly Blanskem. Byl to i osud Karoliny Meinecke, „královny z Blanska“.

Je to příběh jako z Červené knihovny. V minulosti se k němu vracela spousta autorů, námátkou Jindřich Wankel nebo Josef Pilnáček. V románu by jistě skončil šťastně, svatbou a slovy:

„... žili spolu šťastně až do smrti“.

Skutečnost však byla jiná a její poslední dějství se odehrálo v Blansku.

Dětství

Vše začalo nedaleko Hannoveru, kde se do rodiny barona Johanna von Linsingen (1724–1795) a jeho mladé manželky Luisy von Schrader (1750 – 1781) narodila dcerka Karolina Charlotta Dorothea. Na svět přišla v roce 1768 a její dětství, i když mnoho informací nemáme, se jistě nelišilo od dětství jiných dětí narozených do zajištěných šlechtických rodin té doby.

Obr. 60
Karolina v dětství

Hannover v 18. století tvořil personální unii s Velkou Británií a na hannoverské i britském trůnu seděl král Jiří III. (1744–1818). S manželkou Charlottou Sofií zplodil celkem 15 dětí a jeho syn William, pozdější vévoda z Clarence (1756–1837), je dalším hrdinou tohoto příběhu.

Princ William byl námořník a těžkosti života na moři si vynahrazoval na pevnině. Stejně jako jeho bratři trávil volný čas s milenkami, pitkami a hazardem v kruhu mladých šlechticů. Jeho výstřelky byly čím dál divočejší, a tak se královská rodina nakonec rozhodla poslat Williama na nějaký čas do ústraní.

Seznámení s Williamem a další osudy

Karolinin otec baron von Linsingen, pozdější generál, se těšil přízni královského dvora, především královny Charlotty Sofie, a tak volba padla nakonec na Hannover a rodinu barona von Linsingen.

V dubnu 1790 vstoupil William poprvé do Linsingenova domu a jeho životní osudy se protuly s Karolininými. William byl zvyklý na úspěchy u žen a neznal odmítnutí. Možná právě to ho ke Karolině poutalo. Vzájemná náklonnost se nedala lehce utajit a Karolinina otce značně znepokojovala.

Baron jako starostlivý otec a čestný muž informoval královnu o situaci, která ho tak zneklidňovala a tajně doufal, že zásah matky bude mít úspěšný konec.

Královna ho však žádala, aby vztahu mladých lidí nebránil, protože předpokládala, že přelétavý William zakrátko obrátí svůj zájem jinam.

Princ si to vysvětlil jako souhlas a požádal Karolinu o ruku. O důsledcích svého rozhodnutí

William pravděpodobně neuvažoval, v pořadí čekatelů na trůn byl až třetí. Karolina si byla vědoma nerovnosti jejich společenského postavení, ale nakonec svolila. Tajný sňatek byl stanoven na 21. srpna 1791 a měl proběhnout za svítání.

Do věci byli zasvěceni pouze Karolinin mladší bratr Arnošt (1775–1853), princův pobočník lord James Naper Dutton (1744–1820), pastor Loyd a dva sloužící. Jako místo obřadu byla zvolena lesní kaple nedaleko lázní Pyrmont. Obřad byl protestanský, bez tehdy obvyklé svatební smlouvy ale podle anglických zákonů platný.

Tajemství zůstalo tajemstvím více než rok. Až v srpnu 1792, když Karolina otěhotněla, se William svěřil matce. A skandál byl na světě.

Obr. 61

Karolina a William na zidealizovaném portrétu

Koncem 18. století bylo zhora nemožné, aby se pouhá baronesa mohla stát ženou prince z královské krve. William sice nebyl následník trůnu, jenomže král Jiří III. nebyl pro opakované záchvaty šílenství (trpěl pravděpodobně maniodepresivní psychózou) téměř schopen vlády, princ z Walesu trpěl tuberkulózou a nebylo jisté, zda se trůnu vůbec dožije. Další z Williamových bratrů, vévoda z Yorku, byl v Anglii pro změnu značně neoblíben. Takže se královnin zrak upíral k Williamovi, jako poslední naději rodiny – pokud se má William jednou stát králem, nesmí se kompromitovat morganatickým manželstvím.

Královna Charlotta Sofie usilovala o zrušení manželství, pokud možno ve vší tichosti. Na mladé manžele byl vyvíjen silný nátlak, který především psychicky labilní Karolinu deptal. Neustálé nervové vypětí a těhotenství se na Karolinině stavu těžce podepsalo a 12. listopadu 1792 předčasně porodila syna.

A tady se objevují dvě verze celého příběhu. Začněme tou první, romantickou.

Dítě, přestože bylo nedonošené, přežilo. Rodinný lékař, přítomný u porodu, oznámil matce a princovi smrt dítěte, ve skutečnosti však byl chlapec převezen do Göttingenu, kde se dostal na vychování do bohaté židovské rodiny Meyerů.

Podle další, a dle mého názoru pravděpodobnější verze, se dítě narodilo mrtvé a bylo v tajnosti pochováno.

William pobyl v Driburgu ještě několik týdnů a do Anglie odjel až 30. listopadu 1792.

Karolina se vrátila do Hannoveru a napsala královně dopis, v němž potvrdila své rozhodnutí o rozvodu.

Tajně uzavřené manželství bylo i tajně rozvedeno.

Nemoc

Karolina prožívala krušné chvíle – přišla o dítě, manžela a byla společensky znemožněna. Trpěla depresemi, horečkami nervového původu, blouznila. Koncem roku 1794 se její zdravotní stav prudce zhoršil. Stále častěji upadala do bezvědomí a intervaly mezi jednotlivými záchvaty se zkracovaly.

Romantický příběh, který jsme doposud sledovali, se náhle mění v tragedii. Karolina jednoho dne upadá do bezvědomí a neprobírá se. Leží bledá, podivně strnulá a lékařům se nedaří nahmatat puls ani zjistit jiné známky života. Závěr je jasný – nastala smrt. Karolina je prohlášena za mrtvou, uložena do otevřené rakve a otec, baron Linsingen, připravuje dceřin pohřeb.

V posledním okamžiku však vstupuje rázně do děje mladý lékař Adolf Meineke (1762–1826). Je jedním z ošetřujících lékařů a také je svědkem Karolininy „smrti“.

Podivín Meineke s pohřbem nesouhlasí a nakonec dosáhne svého. Karolinu přenesou na lůžko a lékař se snaží o nemožné. Koncem roku 1794, po několika dnech domnělé smrti, se šestadvacetiletá Karolina von Linsingen opět vrací mezi živé.

Okolí její návrat do života považovalo za zázrak a z Karoliny se stala „ta, která přežila svou smrt“.

Nemoc, která byla patrně psychického původu, ji nadosmrti poznamenala. V příštích letech se u ní záchvaty podivné strnulosti pravidelně opakují a údajně se během nich objeví u Karoliny i schopnosti senzibila. Ke zděšení svého okolí dokáže v tomto stavu barvitě popisovat budoucí události, které se údajně pak přesně podle jejích slov odehrávají. Tehdejší doba přála romantice a my si dnes o této historii můžeme myslet co chceme.

Podle dnešních lékařských znalostí se u Karoliny mohlo jednat o katalepsii nebo katatonii. Tyto stavy mají některé společné projevy – strnulost a ztuhlost končetin nebo celého těla, netečnost k okolí, zpomalené dýchání, nitkovitý tep, narušení komunikačních schopností – pacient oněmí nebo ztratí řeč. Příčiny mohou být různé – například schizofrenie, Parkinsonova nemoc nebo epilepsie. V některých případech je spouštěčem extrémní psychický šok. To byl možná i Karolinin případ.

Podobné případy, kdy osoby ve stavu ztuhlosti byly prohlášeny za mrtvé a následně pohřbeny se občas stávaly, a tak pravděpodobně vznikly historiky o nemrtvých navracejících se z hrobu. Proto bylo v roce 1755 nařízeno pohřbívat nejdříve 2 dny po smrti, pouze v případě infekce či epidemie měl pohřeb proběhnout co nejdříve.

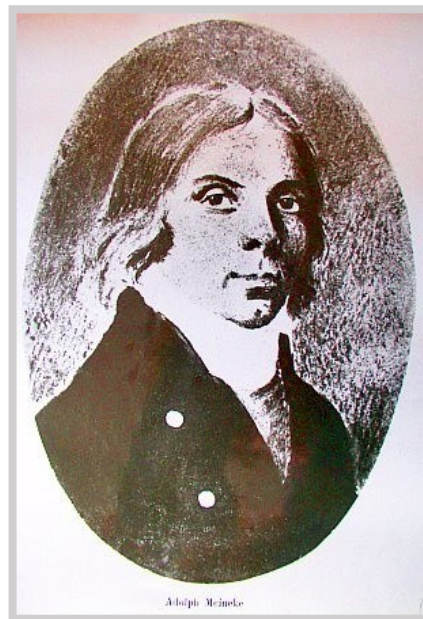
Nový začátek a nový sňatek

Karolina se rozhodla začít nový život, a tak po smrti starého barona Linsingena, na jaře roku 1795, přijala nabídku Adolfa Meinekeho a 24. září 1795 se konala svatba.

Adolf Meineke byl podivín, plně oddaný své vědě – medicíně a chemii. Je popisován jako zamlklý člověk, bez blízkých přátel a známých. To přinášelo do manželství napětí a mladá rodina, do které se narodili v průběhu dvou let dcera Henrietta (1795–1849) a syn Jindřich (1796–1809), neměla ustláno na růžích.

Žijí v Berlíně, kde Adolf založil chemickou továrnu balancující neustále na pokraji krachu, a Karolina se tak musí poprvé v životě vypořádat s existenčními starostmi. Další rána osudu nenechá na sebe dlouho čekat.

V roce 1809 umírá ve věku třinácti let náhle jediný syn.

Obr. 62
Adolf Meineke

Příchod do Blanska

Obr. 63
Medailon s reliéfním portrétem
Karoliny Meineke z posledních let života

Ve stejné době starohrabě František Hugo Salm – Reifferscheidt (1776–1836) nabídne Meinekem jako uznávanému chemikovi místo horního rady v rostoucích blanenských podnicích. Dostane plat 1000 zlatých ročně a k tomu ještě 250 zlatých v deputátu¹. Meineke příliš neváhá a celá rodina se vydává na dlouhou cestu na Moravu. V prosinci 1809 tak Karolina poprvé přijíždí do Blanska.

Pobyt v Blansku přinesl do Karolinina života tolik vytoužený klid, i když přechod z Hannoveru a Berlína nebyl jednoduchý. Blansko bylo v té době malé provinční městečko s přibližně tisícovkou obyvatel. Meinekeovi obývají rozlehlý byt v prvním patře blanenského zámku a jejich finanční situace se pomalu zlepšuje.

Blízkým přítelem rodiny se stává majitel panství Hugo František starohrabě Salm (1776–1836).

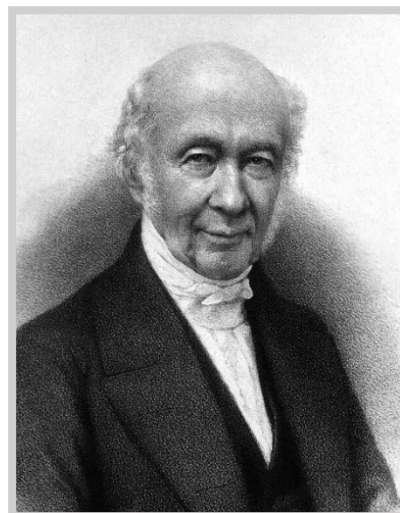
¹ (z lat.) Deputát – slove úhrn požitků naturálních, udílených dělníkům ke stálé službě ustanovených (čeládce), služebníkům i úředníkům vedle platu na penězích, jakožto předem vyjednaná odměna za službu (Ottův slovník naučný). Dnes bychom použili výraz „benefit“

Karolinin manžel si však v Blansku díky své podivínské povaze nadělal řadu nepřátel. Došlo k otevřenému konfliktu s hlavním pokladníkem železáren, kterého veřejně obvinil z krádeže. Spor se táhl delší dobu, až se nakonec Adolf omluvil a raději se sám rozhodl ze starohraběcích služeb odejít. Rodina se opět stěhuje, tentokrát do Moravské Třebové, kde Adolf doufá uskutečnit svůj sen o založení další chemické továrny. Jsou to ovšem plané naděje a Meinekeovi se opět propadají do hmotné nouze.

Obr. 64
Starohrabě Hugo Salm

Obr. 65
Karl von Reichenbach

Důvěrník Karel Teubner

V březnu 1813 má Karolina po dlouhé době opět důvod k radosti – jediná dcera Henrietta se na jaře vdává za Karla Teubnera, pozdějšího správce blanenských železáren. Teubner ji v mnohém nahrazoval zemřelého syna a ona k němu chovala naprostou důvěru.

Údajně mu v několika dopisech vylíčila svůj příběh o tajném sňatku s princem Williamem. Předala mu do úschovy Williamovy dopisy, ale také si Karla zavázala trvalým mlčením. Ani Meineke, ani vlastní dcera, a tím spíš kdokoliv další, se totiž za jejího života nesměli nic z toho dozvědět.

Blansko navštíví ještě rok poté, kdy se manželům Teubnerovým narodí první z pěti dcer, Ema.

Poslední Vánoce

Vánoce roku 1815 také tráví v Blansku, brzy po příjezdu však onemocní a 31. ledna 1815 šestačtyřicetiletá Karolina Meineke na blanenském zámku umírá, podle zápisu v matrice „na vysílení“. Byla pochována v Blansku na hřbitově u kostela sv. Martina 4. února 1815.

Hřbitov zanikl o pár desítek let později, a tak dnes již neznáme přesnou polohu místa jejího posledního odpočinku. Víme jen, že se nacházelo v blízkosti kostela.

Zdálo by se, že Karolininou smrtí celý příběh končí, opak je pravdou – rodí se legenda. Karolininy dopisy adresované Karlu Teubnerovi začínají žít svým vlastním životem...

Zrození legendy

V roce 1818 poprvé do Blanska zavítá Karel von Reichenbach². Sblíží se s Karlem Teubnerem a po jeho náhlé smrti v roce 1825 a o rok později po smrti Adolfa Meinekeho, se snaží být mladé vdově s pěti dětmi všemožně nápomocen. Z vděčnosti mu pak předává Henrietta Teubnerová svazek matčiných dopisů nalezený v manželově pozůstalosti. Reichenbach je pak leta pietně uchovával v zásuvce psacího stolu a až krátce před svou smrtí se rozhodne, že by neměly upadnout v zapomnění. Obrací se na rodinu von Linsingen a s pomocí Karolinina prasynovce Georga von Linsingen spatří v roce 1880 světlo světa knížka „*Karolina von Linsingen, choť anglického prince*“. Kniha vzbudí velký ohlas, i když na přání rodiny jsou některé důležité údaje pozměněny nebo zamlčeny. Originály dopisů se po Reichenbachově smrti dostaly do držení rodiny Linsingenů a jejich stopa definitivně mizí za první světové války v Německu

Od té doby vyšlo o příběhu Karoliny a Williama množství knih a studií, bylo natočeno několik filmů. Autoři se však dodnes nemohou rozhodnout – je to pravdivý příběh nebo jen krásná legenda?

Obr. 66
Památník u kostela sv. Martina

A jak probíhal život dalších aktérů tohoto příběhu?

William se stal opravdu králem, nastoupil na trůn v roce 1830 po svém bratru Jiřím IV. Až do nástupu na trůn pokračoval v námořnické kariéře, dotáhl to na velkoadmirála a prvního lorda admirality. Zasloužil se o modernizaci válečného i obchodního loďstva a lidštější podmínky služby. Zrušil například bičování mužstva pověstnou devíticásou kočkou (vyjma vzpoury), podporoval stavbu prvních válečných parolodí. Přezdívalo se mu „Sailor-King“.

---

² Karl Ludwig von Reichenbach, baron (1788–1869) – Významný chemik, geolog, metalurg a přírodovědec, objevitel například parafinu a fenolu. Zajímal se Moravský kras, prováděl zde zkoumání a výškopisná měření. Ke konci života se začal zabývat senzitivními jevy, postupně se z něj stal podivín stranicí se lidí. Zemřel zcela opuštěn v Lipsku.

Oženil se až v roce 1818. Manželství s královnou Adelaidou (1792–1849) bylo bezdětné, a tak se po jeho smrti v roce 1837 otevřela cesta k trůnu jeho mladičké neteři, pozdější královně Viktorii, i když „skutečný dědic trůnu“ byl ještě naživu.

V Göttingenu, v bohaté židovské rodině Meyerů, žil chlapec jménem Josef Meyer. Jako datum jeho narození se uvádí 25. květen 1792. Na rozdíl od ostatních sedmi Meyerových dětí však v zápisu o jeho narození chybí slůvko „manželský“.

V roce 1808 se zapsal na univerzitu v Göttingenu, svůj pozdější život pak spojil s vojenskou uniformou.

V roce 1815, kdy se dozvěděl pravdu o svém původu, se nechal pokřtít a nadále vystupoval pod jménem Hans Georg Meyer. Poté začala jeho kariéra výrazně stoupat. Stihl se dvakrát bohatě oženit, stal se hannoverským dvorním maršálem, generálporučíkem jezdeckva.

Nikdy se nepokusil uplatnit svoje „nároky“ na trůn, pravděpodobně si uvědomoval, že by více ztratil, než získal. Byl držitelem mnoha řádů a vyznamenání za statečnost v boji a oblíbencem hannoverského královského dvora. Zemřel v roce 1863 v Hannoveru. Jeho potomci žijí v Německu dodnes.

Dnes se z romantického příběhu Karoliny a Williama³ stal žádaný prodejní artikl.

Blansko si v roce 2015 připomenulo dvě významná historická výročí - 110. výročí povýšení Blanska na město (1905), a světe div se – 200. výročí úmrtí Karoliny Meineke na blanenském zámku. K tomuto výročí město uspořádalo cyklus přednášek a vydalo sborník prací nazvaný *Karolina Meineke (1768–1815)*. Sborník obsahuje jednak některé starší texty, například revidované opětovné vydání překladu Karolininých dopisů z pera Vladimíra Poláka, dále rozšířenou verzi životopisné studie *Královský portrét bez zlaceného rámu*, ale také hned několik česky dosud nevydaných statí, kupříkladu překlad předmluvy T. G. Arundela k prvnímu anglickému vydání Karolininých dopisů z roku 1880, nebo tehdejší reakce britského tisku na ně.

V blanenském Monitoru z února 2015 jsem objevila tento inzerát a neubráníla se úsměvu.

A kdo ví, co by si pomyslela nešťastná hrdinka tohoto příběhu?

Aktuálně v prodeji:

Ke 200. výročí úmrtí Karoliny Meineke jsou v prodeji následující suvenýry:

Svíčka Karolina Meineke – cena 60 Kč.

Hrnek Karlina Meineke – cena 110 Kč.

Kalendář Blansko 2015 – Blanenské šlápěje Karoliny Meineke - nástěnný kalendář představuje ve 12 obrazech životní příběh Karoliny Meineke, od jejíhož úmrtí uběhne letos 200 let. Cena 85 Kč.

DVD Karolina Meineke – s životem Karoliny Meineke seznamují diváka dva filmy v produkci blanenského studia Audiovisual *Královský portrét bez zlaceného rámu* a *Vzdušné zámky*. Cena 150 Kč.

Obr. 67

Inzerát v blanenském monitoru

³ <http://wolfgang Sorge.com/cv/movie.htm>

<https://www.youtube.com/watch?v=DUW254y8s-Y>